

УДК 111.12

Одинець О.А. Аспірантка кафедри Філософії та педагогіки НТУ
Науковий керівник: **Шабанова Ю.О.** д.філос.н., проф. зав. кафедрою Філософії та педагогіки

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ХОЛІЗМ ЯК КОНЦЕПЦІЯ ЄДНОСТІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Сучасний розвиток технократичного суспільства призвів до внутрішнього розщеплення цілісності людини, внаслідок чого відбувається поділ між людиною і природою, людиною та суспільством, людиною – як біологічною істотою та її внутрішньою духовною суттю. Усвідомлення сутності людини втрачає цілісність.

Цей поділ як наслідок, привів до розщеплення зовні самої людини: до поширення конфліктів між людьми, надалі між групами людей, що проявляється у вигляді конкуренції, що вилилося в конфлікти між суспільствами. Сучасна російсько-українська війна є крайнім проявом конфлікту і фактично причина її розвитку пов'язана з спотвореним формуванням особистості всередині кожної з конфліктуючих країн.

Військова ситуація в Україні розкрила важливість головних людських цінностей: єднання, людяність, підтримка та співпереживання. Саме зараз, під впливом агресії в Україні потужним потоком пройшла хвиля єднання народу України. Однак зараз єднання українського народу, мотивоване потребою захиста власної державності, що поставило питання: яким чином зберегти прагнення до єдності надалі?

Одну з відповідей на це питання можна знайти у сфері освіти та виховання, як формування цілісності всередині самої людини. Такий цілісний підхід розглядає нове холистичне спрямування у філософії та педагогіці.

Метою дослідження є філософський аналіз положень холистичної концепції та можливість застосування цих положень у системі освіти, особливо у воєнний час.

Єдність духу, душі та тіла, описана ще Платоном, найяскравіше визначена сучасними філософами в холистичній концепції цілісності (Колесник М.А., Кондрусьєва В.М., Поляков В.А., Шабанова Ю.О., Цехмістро І.З.).

Поняття холізму є одним з фундаментальних понять філософії та природознавства і виражає світ у цілому як єдину систему. Термін «холізм» (від др.-грец. ὅλος «цілий, цілісний») у науковий обіг вводить Я.Сметс (*Jan Christiaan Smuts*, 1870-1950pp.) у 1926р. спираючись на ідею, який протистоїть редуccionізму, що сягає «Метафізики» Аристотеля, про те що ціле більше, ніж сума його частин [1].

Вперше цілі, завдання та обґрунтування освітньої холистичної парадигми були сформульовані канадським педагогом Д.Міллером у його книзі «Холистична освіта. Педагогіка передчуття» [2]. Про холистичну парадигму в науці як альтернативну концепцію пишуть С.Кріппнер, Е.Ласло, Ф. Капра, К.Уілбер, Д.Радьяр та ін. «Холистичний підхід ґрунтується на досягненнях та напрацюваннях, насамперед гуманітарного знання – філософської антропології, філософії життя, глибинної психології, психоаналізу, екзистенціалізму та ін. педагогічних концепціях, метою яких є гармонійна особистість.» [3, с.14]. Однак гармонійна особистість у вітчизняній філософській, психологічній та педагогічній літературі, як правило, асоціюється з поняттям «всебічно розвинена особистість».

На нашу думку, всебічно розвинена особистість, у сенсі освічена, фізично та інтелектуально вдосконалена, не обов'язково є гармонійною, швидше за все зовсім не гармонійною, тому що гармонія, як її розуміли Піфагор і Платон, це глибока співпраця протилежних начал у людині. Саме співпраця, а не боротьба протилежностей, як це формулює Г.Гегель у вигляді одного з законів діалектики та в подальшому

використовує марксизм.

Розмірковуючи про холізм, англійський вчений Дейн Радьяр пише: «Ціле, що розглядається із зовнішнього, механічного погляду - це те, що ми називаємо частинами. Але з внутрішнього, інтегрального погляду ціле є самість. Цілісність - це наявність самості» [4, с.23]. Тут ми наближаємося до усвідомлення внутрішньої самості цілісної системи, його причинної частини – Духу, сенсу існування цілісної системи.

Виходячи з цього, саме через холістичний підхід до людини гуманітарна складова системи освіти здатна сформувати людину цілісну, не тільки в сенсі єдності фізичної та інтелектуальної, а й розвитку в особистості її самості, реалізації призначення, розвиток якостей духовності, вищих ціннісних орієнтирів, формування усвідомленого ставлення до кожної людини, колективу, суспільству, природі, світу в цілому. І це завдання освіти, так як внутрішня цілісність - це процес безперервного формування свідомості кожної індивідуальності протягом всього життя [4].

Висновки: холістичний підхід в освіті, який включає виховання цінності єдності, сформує прагнення кожної індивідуальності на внутрішній розвиток, у вигляді подолання своїх недосконалостей, відміну від переваги над суперником, трансформуючи прагнення боротьби в дух єднання. Завдання міжколективних взаємодій, зокрема в командних формах здійснення освіти, має бути пов'язане не з конкуренцією, а з об'єднанням, що має екстраполюватися й на міждержавні відносини.

Перелік посилань

1. Аристотель. Метафизика. / перевод с греч. П.Д.Первова и В.В.Розанова, Институт философии, теологии и истории св. Фомы, М., 2006. - 232с.
2. Miller J. P. Ed. The holistic curriculum (2nd ed.). Toronto, Ontario, Canada: OISE Press, 2007.
3. Кондрусевич В.М. Холістичний підхід у освіті як предмет філософської рефлексії, 2018. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/philosophy/01011346_0.html
4. Радьяр Д. Планетаризація свідомості: від індивідуального до цілого. - М.: Ваклер, REFLbook, 1995. - 302 с.
5. Поляков В.А. Технологія нестандартного мислення. – Мінськ: Вевер, 2009. - 76с.